

Economia i felicitat

Ada Ferrer i Carbonell

Institut d'Anàlisi Econòmica (IAE-CSIC) & Barcelona GSE

XODEL, 28 de gener de 2015

És mesurable el benestar o felicitat?

- Economistes d'abans dels 30's pensaven que:
 - El benestar es podia mesurar
 - utilitzar per comparar individus
 - i dissenyar polítiques de benestar que ens permetin, per exemple, maximitzar el benestar o la felicitat total.
- La “*nova*” economia del benestar
 - Impossibilitat de comparar el benestar dels individus
 - Polítiques i estudis empírics comparen individus mitjançant la renda → *ètica*?
 - O índexs de benestar objectiu: l'investigador decideix quines variables i el seu pes.

Benestar subjectiu: mesura

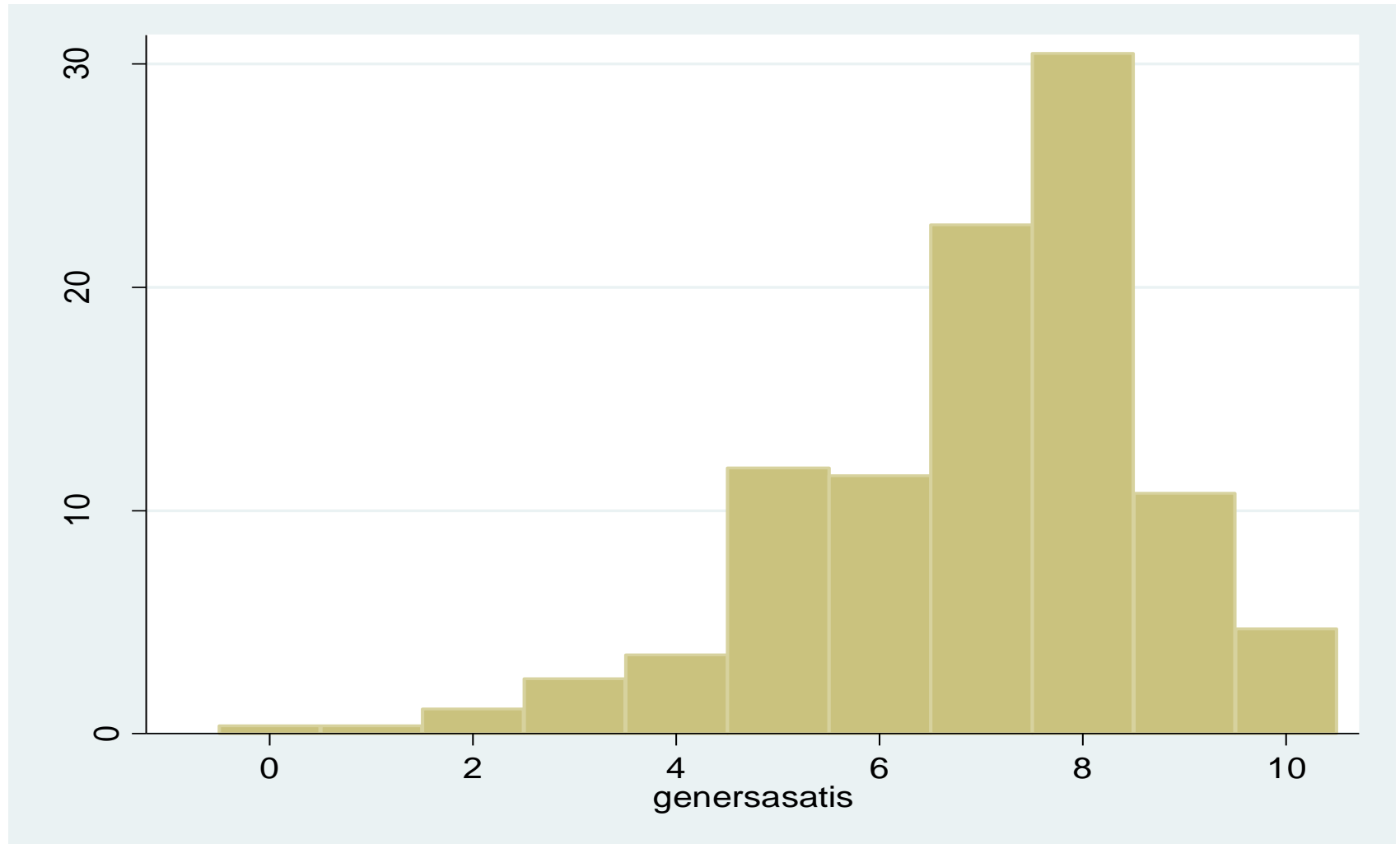
Volem preguntar-li sobre el seu nivell de satisfacció amb la vida en general

Por favor contesti fent servir la següent escala a on un 0 significa completament infeliç i un 10 completament feliç.

Què tant feliç és vostè amb la seva vida en general?

0 _____ 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ 6 _____ 7 _____ 8 _____ 9 _____ 10
completament infeliç *completament feliç*

Típicament es distribueix:

Característiques principals

- Té en compte les percepcions dels individus.
- La felicitat “reportada” depèn de:
 - La situació objectiva del individu (ex., la salut, els ingressos o la seva situació laboral).
 - Les seves percepcions: Per ex., com era la seva salut, riquesa i treball, **abans**; com **esperen** que sigui en el futur, i com es compara amb la dels **altres**.
 - Característiques personals dels individus que són constants en el temps. Per exemple, optimisme, intel·ligència o capacitat de superar adversitats.
 - Si els individus “tenen un bon dia”.

Supòsits teòrics ...

1. **La felicitat (satisfacció) és mesurable:** els individus volen i poden donar respostes útils i rellevants.
 - La felicitat reportada està *relacionada* amb el concepte teòric en el que estem interessats.
2. **La felicitat (satisfacció) és comparable:**
 - Els individus comparteixen un mateix concepte de satisfacció (ser feliç és el mateix per tothom);
 - encara que a la gent no el facin feliç les mateixes coses

Supòsits teòrics: evidència empírica (1)

1. La felicitat (satisfacció) és mesurable

- Correlació entre expressions físiques (ex., somriure i activitat cerebral) i felicitat reportada.
- **Poder predictiu:** individus renunciïn a activitats que els donen poca satisfacció.

La diferència de felicitat entre parelles prediu el divorci
[\(Senik et al., 2009\)](#)

Satisfacció baixa amb la feina prediu abandonament

La felicitat reportada prediu el suïcidi!

- Correlació entre mesures objectives (salut, treball, etc.) i felicitat reportada.

Supòsits teòrics: evidencia empírica (2)

2. La felicitat (satisfacció) és comparable:

- Els individus reconeixen i prediuen la satisfacció d'altres individus veient fotos o vídeos.
- Els individus tradueixen de manera similar “paraules” a una escala numèrica.

Estratègica empírica

- Estimar una equació de satisfacció que inclogui:
 - Tendències temporals (ex, inflació i eleccions).
 - Variables objectives. Ex., renda, educació, situació laboral, salut, situació familiar i estat de la llar).
 - La importància dels altres i les percepcions.
 - Si avui era un dia plujós o el cotxe s'ha espatllat
 - Característiques constants del individu que expliquen un 80% de la variabilitat. (Ex.: optimisme, intel·ligència i capacitat per superar adversitats).

- **Necessitem dades panell per explotar la variabilitat d'un mateix individu.**

Què ens fa feliços?

Característiques de l'individu

- Renda (+), renda passada (-) & renda d'altres (-).
- Educació (-): expectatives vs. oportunitats.
- Atur (-) i a més no hi ha adaptació. Hi ha histèresis.
- Característiques del lloc de treball tenen el signe “esperat”. Per exemple, salari (+), temps de desplaçament (-), torn nocturn (-) i hores treballades (-).
- Estat de la llar (lloguer o preu, # d'habitacions) (+)
- Relació “U” entre satisfacció i edat (mínim = 40)
- No hi ha grans diferències entre homes i dones.
- Tenir parella (+), fills (-/0), religió (+), obesitat (-)

... Què ens fa feliços?

Característiques “macro”

- La qualitat ambiental és rellevant: ex., soroll (-) i contaminació (-).
- Taxa d'atur (-)
- Inflació (-) i de magnitud semblant a la taxa d'atur.
- Desigualtat (gini) (-)
- Terrorisme (-)
- Democràcia (+)
- **Creixement econòmic (debat!)** → Necessitem una mesura alternativa al PIB? No si són el mateix o si es mouen en la mateixa direcció i al mateix ritme.

Per què és rellevant?

- **Estudiar i entendre les preferències dels individus:**
 - Per entendre el comportament dels individus i incorporar la informació en els models teòrics.
 - Per provar teories “velles” (ex. inflació/atur)
- **Avaluació i disseny de polítiques:**
 - Entendre l'efecte de les polítiques sobre la felicitat; ex., subsidis familiars i d'atur, imposició òptima, projectes de salut pública.
 - Podem crear un índex de felicitat que es pugui maximitzar? → **Crítica principal.**
- **Estudiar pobresa i desigualtat:** entendre i dissenyar polítiques distributives- pobresa multidimensional.
- **Mètodes de valoració basats en preferències**
 - Clima, salut, cuidadors “informal”.

(1) Els diners i la felicitat:

De l'evidència macro (PIB) i anecdòtica a
les dades panell

Abans del 2000 teníem

- Dades transversals representatives:
 - Comparàvem individus entre ells.
 - Limitacions: no té amb compte les característiques inobservables dels individus
- Dades macro (país)
 - Compara països (mitja) entre ells o a través del temps.
 - Limitacions: (i) ignora la variància; (ii) compara cultures diferents; (iii) o gent en moments molt diferents del temps.
- Mostres molt específiques (guanyadors de loteria)
 - Limitacions: (i) Compara individus con experiències diferents; (ii) qui guanya la loteria?

→ Concloïem que la relació entre renda i felicitat era dèbil, sobretot a partir d'un llindar

Biografia

- Easterlin Paradox
- Evidencia recent que la qüestiona Deaton, 2007; Stevenson & Wolfers, 2008 o la confirma (Easterlin & Mayraz, Layard & Nickell)
- *Lotteria*: Brickman, et al., 1978

Hi ha una contradicció aparent

- La correlació petita entre felicitat i diners contradiu:
 - El comportament observat (hores de treball, apostar a la loteria, patrons de consum, reaccions davant la crisi etc). Som tan il·lusos?
 - La teoria econòmica
 - [Sentit comú](#)
 - A més, la gent de països més rics són més feliços.
- Això ha generat molt debat i literatura.

Buscant explicacions:

1. La importància del grup de referència: increments de renda distribuïts equitativament no incrementen massa la felicitat.
2. La renda passada és un punt d'ancoratge important de tal manera que només increments de renda són rellevants.
3. Els individus s'adapten tot canviant les seves expectatives i increments de renda tenen un efecte de poca duració sobre la felicitat
4. Preferències heterogènies.

El grup de referència

- L'evidència empírica demostra que la renda del grup de referència té un efecte negatiu sobre la felicitat.

Clark&Oswald (1996), Ferrer-i-Carbonell (05), Luttmer (05)

- L'efecte és asimètric (Ferrer-i-Carbonell, 2005).
- La renda dels veïns té un efecte positiu sobre la felicitat però no el rang on l'individu es troba.
- Punt de referència intern (renda passada): La renda passada té un efecte negatiu sobre la felicitat present. (DiTella et al., 2007)

(2) Són les mesures subjectives una bona mesura per fer judicis de valor referents al benestar?

Què és el benestar?

- Hi ha un concepte teòric clar sobre el benestar?
- Mesures objectives versus subjectives
 - Objectives: renda (corregida); ISEW, HDI, etc.
 - Subjectives: basades en les percepcions dels individus
- Alguns economistes critiquen l'ús de mesures subjectives per estudiar el benestar. Argumenten que hi ha una relació dèbil entre les condicions psicològiques i les condicions materials dels individus. → Crítica principal

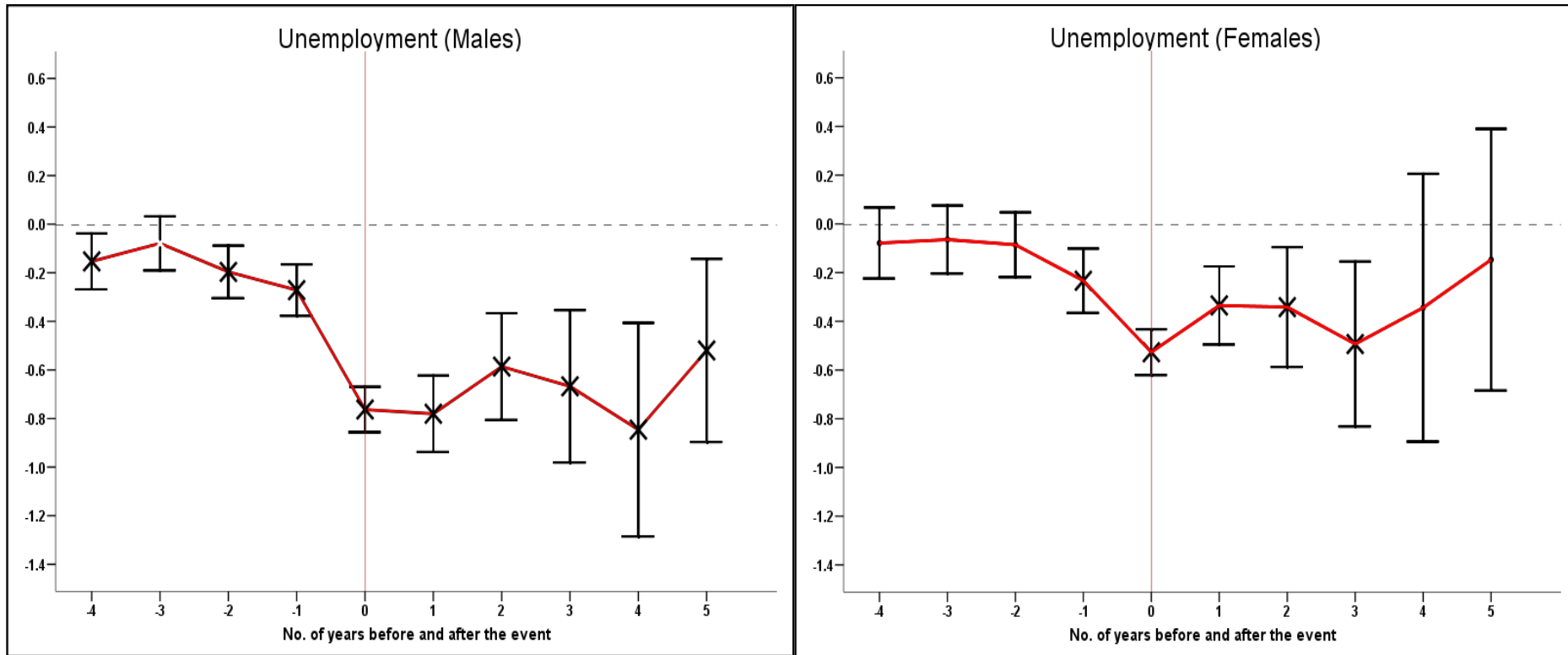
Un índex de benestar

- Si els individus s'adapten, les mesures subjectives subestimen la situació *real*. Ex., extrema adaptació
→ seria òptim , ex., no distribuir
- Resposta:
 - Aquesta crítica només és rellevant per fer judicis de valor sobre el benestar, no per estudiar les preferències i analitzar polítiques públiques).
 - Preguntes subjectives poden servir per estimar i corregir per l'adaptació. (o entendre, ex., què fa que un individu se senti pobre (diners? accés a la salut, etc.).
 - No (**tots**) els individus s'adapten a **tot**.
 - Perquè és “dolent” tenir en compte l' adaptació?
- **Necessitem un índex?**

S'adapten els individus?

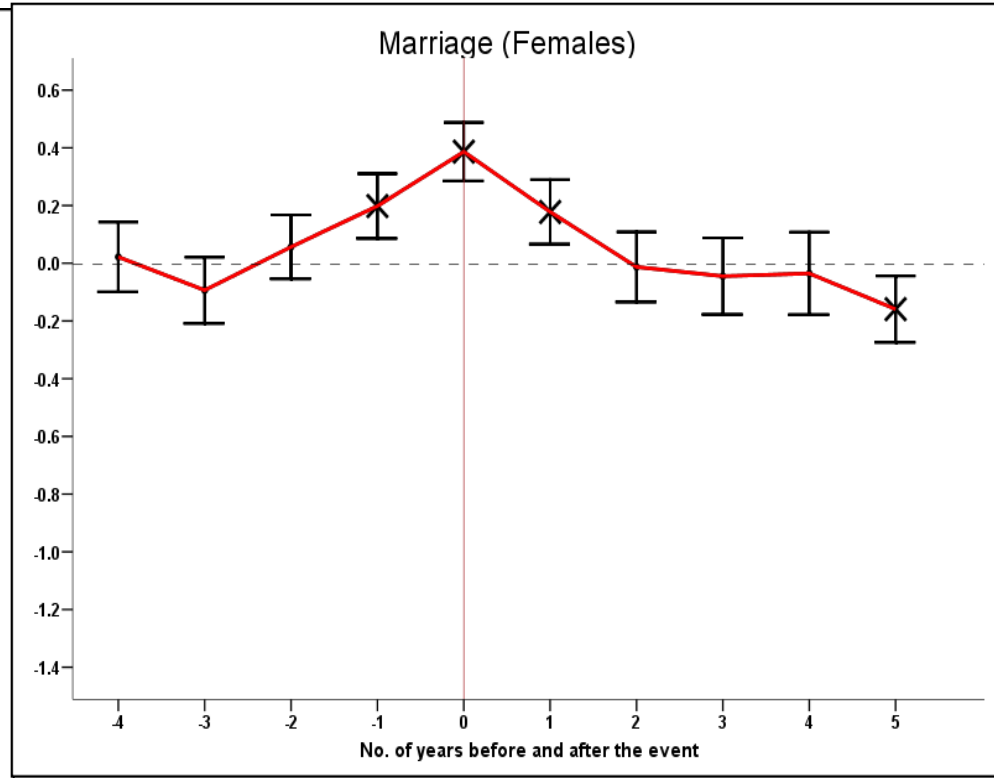
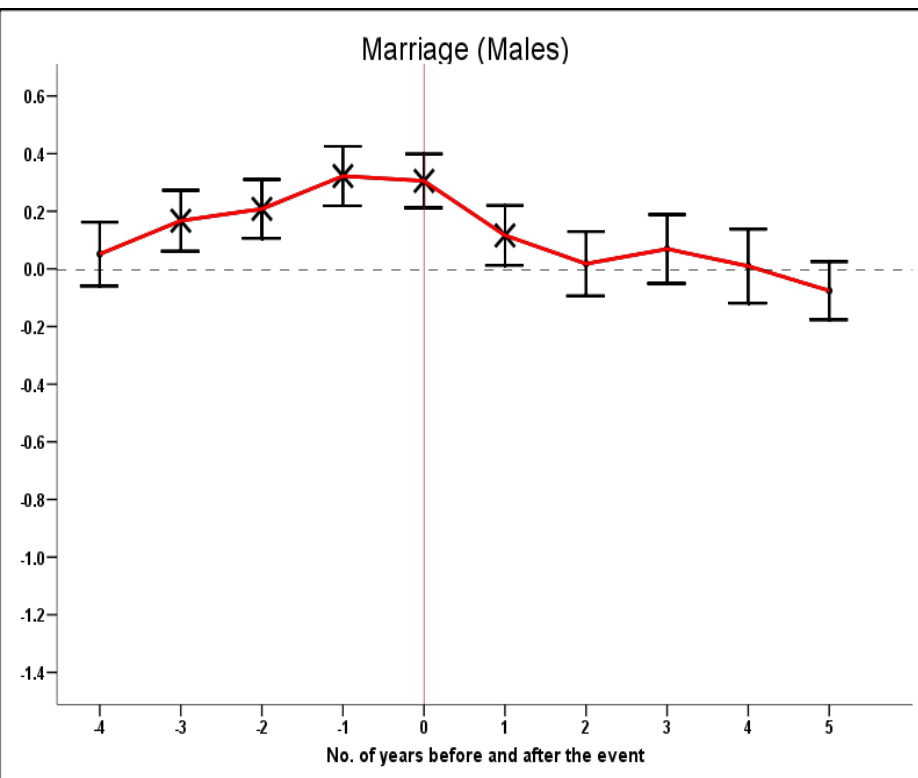
- Fins fa poc, es creia que l'adaptació era total:
 - La felicitat es considerava predeterminada i
 - Experiències *impactants* només tenien un efecte curt sobre la felicitat.
 - P.ex.: Headey & Wearing (“set point theory”).
- Evidència recent (dades panell) desafia aquestes teories:
 - La capacitat d'adaptar-se depèn de l'experiència
 - i de les característiques de l'individu
 - L'evidència és provisional

Atur i adaptació

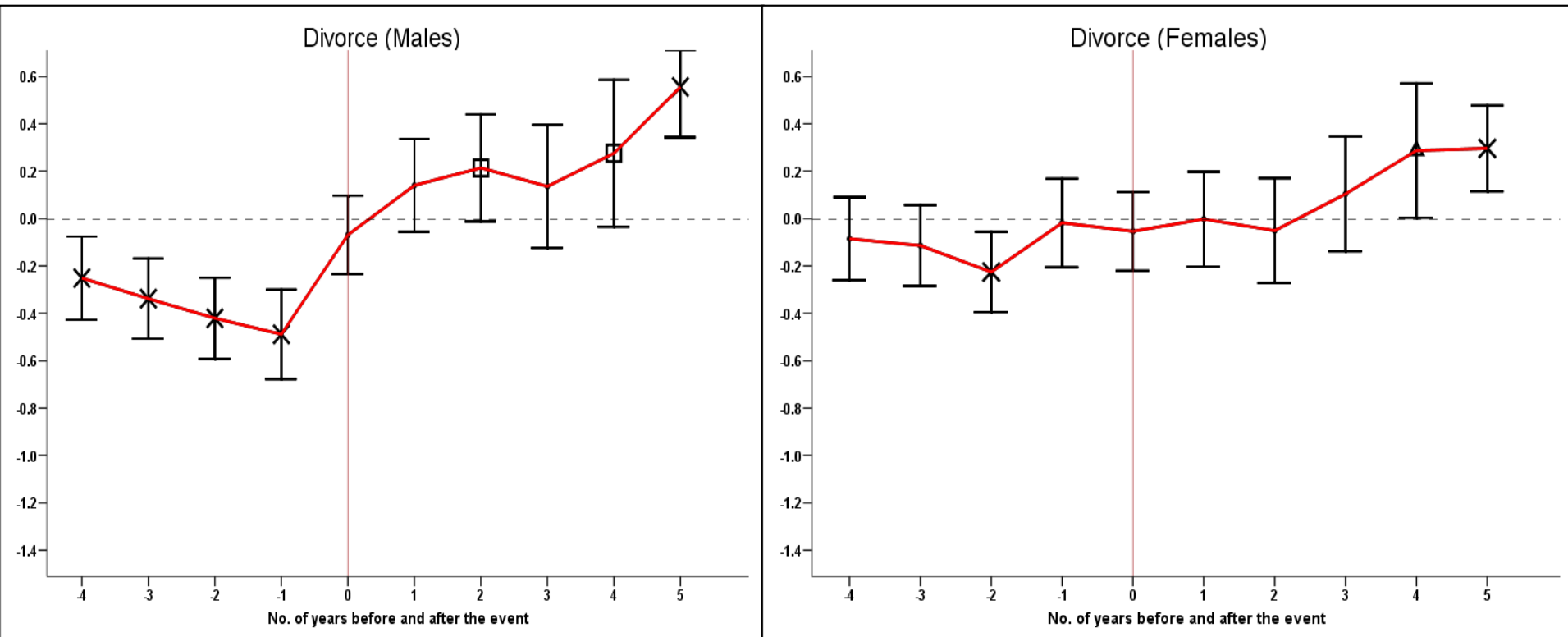
L'atur és perjudicial per a la felicitat i la gent no sembla adaptar-se a ell (sobretot els homes).

Tenir parella i adaptació ...

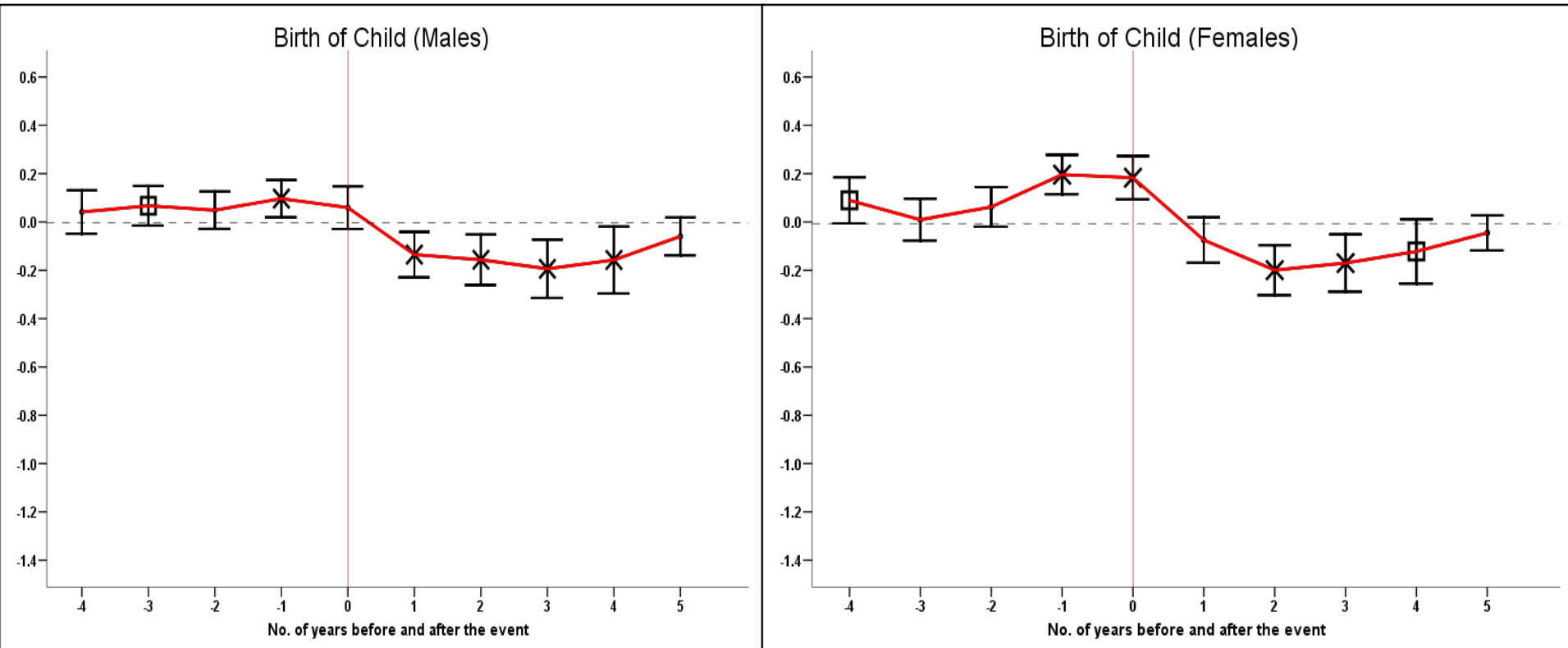
Ens acostumem a tenir parella...

... tenir parella i adaptació

... i a divorciar-nos d'ella.

Fills i adaptació

I ni tan sols els fills són la clau de la felicitat eterna.

Conclusions

- Mesures subjectives i validesa
- Ens permeten entendre les preferències dels individus i dissenyar polítiques públiques relacionades amb el benestar → ex., pobresa.
- Mesures subjectives:
 - Són rellevants si la felicitat no està sistemàticament correlacionada amb alguna cosa que ja mesurem, com ara el PIB.
 - Les volem fer servir per fer judicis de valor? O per crear un índex agregat?

Comparant ingressos

“Penso que hauria d'estar cobrant tant com tota la resta de la gent d'aquí que no fa res!”

És la renda important?

“Els diners no compren la felicitat,... per tant, enlloc d’apujar-te el sou et dono un tub de Prozac”.